

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի կես ասարվանը
և 7 ամսվանը 6 ռուբլի ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ. 5 40Կ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցեն՝ Тифлисы, редакция „Мшакъ“
Соломоновская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տ է և է ֆ օ ն № 2—53

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2
(բացը կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզով

Յայտարարութիւնների համար վճարում է
իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տ է և է ֆ օ ն № 67.

Փետրվարի 24-ին երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց հայ
բնիկ զինուորացի

ԳԵՈՐԳ ԵԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ
ՊԱՐՈՆ-ՍԱՐԳՍԵԱՆԸ,

որի մասին Թիֆլիսի Հայ Դերասանական Ընկերակցութիւնը կսկիծով յայտնում է
ճանութիւնը և յիշատակը յարգողներին Յուդաիկա-Պոլսեանցի աշուր, կերակրի,
մարտի 1-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, Միքայելեան հիւանդանոցի Թանգոյան
եկեղեցին: Փաղովը Նովիանցի գերեզմանատանը: 1—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
(ՋՈՒՐԱԼՈՎԻ ԱՆՈՒՆԸ)

Այսօր, կիրակի,
Մարտի 1-ին
ՀԱՅԿ. ԴՐԱՄ. ԽՄԲԱԿՑ.

Առաջին անգամ հայ բնիկ
վրա
Կը ներկայացնէ

ԱՅԼԱՆԴԱԿՆԵՐ

Դրամ, 4 գործ. Շիւրաշիլի, Թարգմ. Ա.
Ստամբուլում և Մի. Ք. Տէր-Միքայելի.
ՄԱՆԱԿՆՈՒՄ ԵՆ.—տ. Թամիկ, Գրի-
գորեան, Չարէլ, օր. Վանդեան, պ. պ. Ա.
Գարսիան, Արամ, Գաբրիէլ, Գաբրիէլ, Մա-
րութեան, Թուսան, Սերժ և Օնանեան:
Սկիզբը երկու ճիշդ ժամը 8-ին:
Ի թիւստօր՝ ԱՄՈ-ԽԱՐԱԶԱՆ
Վարչութեան հիւանդանոցում անգամներ
Մ. ՍԱՄԲՈՒՆԵԱՆ և Ա. ԵՆԻՉԱՐԵԱՆ
առ. 115. 1—1

ԱՍՏՄԱՐՈՑԻ
Ս. Գ. ԿԵՆՃԵԱՆ

պիտք, արհեստական ստամոքս, ստամոքս հետազոտող
տանայ ցույցի
Հնդկանդութիւնը ամենայն օր.
Առաւ. 10—2 ժ.
Երեկ. 4—7 ժ.
Կիրակի օրերը 10—12.
Լիբոնոսովիցիա փողոց № 1. Ժամը նորափողոցից:
առ. (Տ.Կ.) 804. 0—89

ԱՅՍՈՐՎԱՅ ՀԱՄԱԳՈՒՍՏԱՐԸ

Ժամանակակից հայ կենսիկ իրա-
կանութեան մէջ ամենահարուստը հարցը
հայ փախստական-զաղթականներին
հարցն է:

Վերջին դարերի պատմութեան մէջ
զաղթականական այսպիսի մեծ, այս-
պիսի հակայական հոսանք հայ կենսիկ
չէ տեսել:

Մայր-հայրենիքը դատարկվել է
իր հայ բնակչից, այն հայրենիքը,
որի ապագայի համար այնքան վար-
դադոյն ծրագրերը և յոյսեր ենք
յրանում:

Անհրաժեշտ է բոլոր փախստական-
զաղթականներին վերադարձնել իրանց
տեղերը՝ վերադառնալով, վերականգնա-
նացնելու քաղաքակրթւած, աւերված օ-
ջայինները:

Այսօր էլ միայնակ կայանալու է
մի համագումար, որի նպատակն է այդ
կենսական հարցի մասին խորհրդակցել
և իրագործման միջոցներ գտնել:

Ողջունելով այդ համագումարի բա-
ցումը, պէտք է ասենք, որ հարկաւոր
է ամբողջ ոչ թերի լարումն այդ մեծ
ծրագրերը իրագործելու:

Մենք անհրաժեշտ ենք, որ ներկա-
յացուցիչները այն բոլոր հիմնարկու-
թիւնները և կազմակերպութիւնները,
որոնք հրաւիրված են մասնակցելու
խորհրդակցութեան, կըրելով ժամա-
նակի լուրջ պահանջներ, հայ ժո-
ղովրդի ապագան և կենսական շահերը
կը գտն միանալու իրանց համերաշխ
եղբայրակցութիւններով գտնել մի իրա-
կան միջոց փախստական-զաղթական-
ներին շօշափելի օգնութիւն ցոյց տալու
համար:

Տարջ՝ իր պատմական տուեալ սահմաններ
մէջ. Բոսֆորի չընաղ ափերին բազմած
Թիւրք սուլթանները կառավարել են Բալ-
կաններն ու Առաջաւոր Ասիան, այսինքն
ամենամեծ և ամենաբարեկեցիկ և առիւ-
կան բաժինները: Վստահ ու ապահով, թէ
ինչպիսի կնիւստ, համարեա անլուծելի հան-
գոյց է ներկայացնում իրանց Պոլսի և
Դարբանդի հարցը եւրոպական կոնցրէս
համար, Թիւրք պետութիւնը վարեց ան-
խուսով իր հանրայայտ լարախաղաց քաղա-
քականութիւնը դարի շարունակ:

Կ. Պոլսի պատմութիւնը, իբրև սուլթան-
ների մայրաքաղաքի, կազմում է եւրոպայի
քաղաքական պատմութեան ամենամեծ, գու-
ցէ նմանը չըղած իրոնիսան:

Մի պետութիւն, որ վաղուց է կօրցրել
իր տեական գոյութեան ընդ նեցուկները
և բազմիցս մասնել իր կենսապայծառ
գոյութեան բոլոր կապակծիկ նշանները, մի
պետութիւն, որ բաւ արժանաւոր մակարդիկ
է արտաքին բացիներով վարակված «հի-
ւանդ մարդ» սիմվոլիկ արտայայտու-
թեամբ, այդպիսի մի պետութեան գոյու-
թիւնը ոչ միայն հանդուրժելի է կուլտու-
րական եւրոպան, այլև սա ապրեցրել է
նրան, արեւեստականօրէն պահպանել է
նրա յարատեւութիւնը կուլտուրական եւրո-
պայի սովետականօրէն ներկայացու-
ցիչները: Անպիսի ու ճիշդագոյն, հարկ ե-
ղած դէպքում, իրանց կուրծքին են դէմ
արել արեւելեան գրեթէ ապստամբ ժամանակ
առաջ Կ. Պոլսը պահպանելու, որի խոս-
քով Թիւրքիան իրկելու համար եւրոպա-
կան կոնցրէսը գերազգի նուազածուները
սքրագործել են բացայայտօրէն այս դիվիդը:
Թող պահպանվի կուլտուրան Պոլսը իր
նախկին վիճակի մէջ, այսինքն կուլտուրան
Թիւրքիայի ձեռքին, միայն թէ չը խախտ-
վի մեծ պետութիւնների շահերի հաւասար-
ակցութիւնը:

Ըստ այդ դիվիդը՝ ոչ թէ Պոլսը պահպան-
վում էր Թիւրքիայի համար, այլ Թիւրքիան
պահպանվում էր Պոլսի (և Դարբանդի) հա-
մար: Ուրի արտայայտութեամբ՝ Պոլսի գո-
յութեամբ (արդէս Թիւրքիան մայրաքաղա-
քը) պայմանաւորված էր Թիւրքիայի գո-
յութիւնը (որպէս պետական միասն եւրո-
պայում):

Այդպէս օւրինքն Թիւրք պետութեան բազ-
ըր ամենատեղ կերպով շարկապվել է Պոլ-
սի և Դարբանդի հարցի հետ: Զը նայելով
ամբողջ դար շարունակ (պիսի յառաջանալու
պատմութեան իրոնիսան) իրոնիսան այդ պետու-
թիւնը եւրոպայում ամենայնօրէն և նրա
բազմամասն վաղեմի սեփականութիւններից
գոյացան 5 անկախ պետութիւններ (վեցե-
րօրէն արդէն Ալբանիան է իր խախտու
կացութեամբ), այնու ամենայնիւ Թիւրքիան
կայ ու պայծառ է տակաւին եւրոպայում,
իբրև պետական միասն, որովհետեւ Պոլսը
և Դարբանդը մնացել են նրա անկախ ա-
սիլ է՝ որովհետեւ status quo-ի կրկնը
ամենապարզապէս հնարաւոր Միքայել
սով Արեւելքում մնացել է անլուծելի պրօբ-
լեմ:

Որքան էլ առաջին հայեացքը արտօրի-
նակ թւայ, մեծ պետութիւնների միջնա-
րեկեան քաղաքականութեան այդ իրօնիսան,
այնու ամենայնիւ դա բնական է այնքան,
որքան արդէնք է կապիտալիստական պե-
տութիւնների անսեսա քաղաքական հակա-
մարտութիւնների:

Բայց ինչ է ասում մեզ Կ. Պոլսի արդէ
վիճակը՝ նրա ապագայ քաղաքական հակա-
տարրի նկատմամբ:

B. Lucifer

Մ ա ճ Վ ա ն տ ա ր ե լ ի ց ի ն

Այգրասնոր Յովսէփեան ԲիՇՄԻՇԵԱՆՑԻ

այսօր, կիրակի, մարտի 1-ին նորաշէնի ա. Աստուածածնի եկեղեցում (Դժո-
բանսկայա փողով) կը մատուցվի պատարագ և այս Նովիանցի գերեզմանատանը
կը կատարվի հողեմանդիստ և արձանի օրհնութիւնը, որի մասին յայտնում են
բարեկամներին և ճանութիւններին հանրապետիկ այրին և զուակիցները: Պատարագի
սկիզբը առաւօտեան ժամը 10-ին, իսկ հողեմանդիստը ժամը 13-ին:
114. 1—1

ՄԱՐՏԻ 3-ԻՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
„ՍԱՊՈՆԻ ՕՐԵ“

Սապօնի օրը կազմակերպում են այն տիկնայք, որոնք աշխատում են Նորին Կայսերա-
կան Մեծնութիւն Թագուհի Կայսրուհի Այգրասնորա Փետրովնայի պահեստում Նորին
Պայծառապալուծի ստատու-դամա կոմսուի Ե. Ա. Վորոնցովա-Դաշկովայի նախա-
գահութեամբ:

ԲԱՆԱԲԱՑԻՆԵՐ, նախընտրելի սպան մեր քաջաբի զինուորների համար
Այդ օրը ժողովված բոլոր սպանը կուղարկվի պատերազմի թանկար:
առ. 117. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՒԱԳ ԱՐ.Ն. ՄԻԼԵԱՆԸ

Խնդրում է Թիֆլիսի պ. պ. վաճառականներին, որոնք ունեն դասային վկայականներ,
ճորձ բերել կիրակի, մարտի 1-ին 1915 թ., առաւօտեան ժամը 11-ին Վաճառականա-
կան Ընկ. ՏԱՐԵՆԻՆԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ, որ տեղի կունենայ Թիֆլիսի Բօրային
շէնքում (Պաշտպանական փողով, պատմութիւն) քննելու հետեւալ հարցերը.

- 1) Գնումներն 1914 թ. վաճառ. ելեց և մտքի գումարների հանդէսը վերառա-
յան ձևի եղբայրացութեան և վաճ. Առաջի զինուորային՝ յիշեալ ժամանակաշրջանի գործուն.
մասին:
- 2) Գնումներն Թիֆլիսի Աւետար. Դպրոցի 1913—1914 ուս. տարվայ հաշիւաւորութեան:
- 3) Նայելը՝ Մանթաշեան Աւետար. Դպրոցի վերաբերմամբ նայն տարվայ:
- 4) Թիֆլիսի վաճառ. Առաջի առաջադի՝ Սօսկիայի վաճառ. Ընկեր. օրինակով
Թիֆլիսում և գերմանական ապրանքներին և միջնորդներին բոլորիս ենթարկել:
- 5) Հարութիւն նախադարձի և Մանթաշեան դպրոցի Հորաբարակի մարտի 3
անկախների՝ ի տեղի ժամանակը լրացած Ար. Ն. Միլեանի, Ա. Էնֆիլանտի, Ի Գայդա-
մակիսի և Բ. Յարութիւնեանի:
- 6) Հարութիւն վաճառ. Առաջի և նրա երկու օգնականների՝ ի տեղի ժամանակը
լրացած Ար. Ն. Միլեանի, Ս. Կաֆեանի և Ա. Էնֆիլանտի:
- 7) Հարութիւն վերատա. յանձ. 3 անգամի և 1 փոխ-անդամի, ի տեղի ժամա-
նակը լրացած Ա. Տ. Աֆրեկիանի, Ս. Գ. Յարութիւնեանի, Ա. Ն. Սէյյանեանի և Ս. Կ.
Կայանաձէի:
- 8) Հարութիւն մի անգամի և մի փոխ-անդամի՝ քաղաքի 4-րդ հարկաբաժան ա-
տուանում մասնակցելու, ի տեղի Մ. Նալաթիսի և Մ. Գրիգորեանի:

Ներկայ ընդհանուր ժողովը երկուրդ անգամը լինելով կը համարվի օրինական՝ որքան անգամ էլ ներկայ լինի
առ. 113. 1—1

Կիրակի, մարտի 1-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԶՈՂՅԵՐԻՆ ՕԳՆՈՂ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ ԿՕՄԻՏԷՆ

հրաւիրում է բոլոր ուսանող-ուսանողուհիներին ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ Ընդա-
րային Դումայի դահլիճում:
առ. 108. 1—1

15-րդ Դասընթաց
Ե. Ն. ՄԻՍՏՐՈՎԱՅԻ
ԴՈՐԵՆՎԱՆԻ ԽՈՂՅԵՐԱՅԻՆ ԳՊՐՈՍ ԸՆԿԵՐՈՒՄՆԵՐԻ
(Գրիգորի և Գրիգորի փողով, 7)
Մարտի 1-ին, ցերեկվայ ժամը 5 1/2-ին նշանակված է
ՓԵՆԱԿԱՆ ՃԱՇ

Տոմարները՝ 1 ր. 25 կ. կարելի է ստանալ ճաշարանի կատարում արդիւն 28-ի մինչև 12 ժամը: Բնութիւն-
առ. 110. 1—1

ՀԱՄԱԾԻԱՐԱՅՈՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ
ԹԻՐԻՔԻԱՅԻ ԴԵՍ

(Նկատելով)
Զուգիւ, 27 փետրվարի

Յայտնում եմ ի զիտութիւն փախու-
տականներին, որ պարսկական մաքսա-
տուրք թրջ էլ տուել ստանց որեւէ
ձեւակաւութեան և մաքսի անցկացնել
մարդկանց, իբրև և անասուն:

Ներսէս եպիսկոպոս

ԹԻՐԻՔԻԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐԸ

Սեփաստալուից հեռագրում են, որ,
տեղացի յոյները ստացած տեղեկութիւննե-
րի համաձայն, Կ. Պոլսում տեղի են ունեցել
յուզական ջարդեր:

Բաթումում տեղեկութիւններ են ըս-
տացվել Արդուինից, որ այնտեղ այժմ գործ-
վում են մօտ 2000 հայ, որոնց չէ աջողվել
փախչել քաղաքը: Թիւրքերը այստեղ
պահել են 60 տղամարդ ներկայումս քա-
ղաքում հրեշտներ են: Նախատեսվով որ
վաղ թէ ուշ իրանք հեռանալու են Արդու-
ինից, Թիւրքերը հրեշտում են քաղաքը:

«Ե. Բ.»-ին հեռագրում են Բաթումից
այն, որ գերմանական զինուորական միա-
սին խնդրում է ես կանչել իրան Թիւր-
քիայից, որովհետեւ Թիւրքաց զորքերն ան-
ընդունակ են նոր արշաւանքի:

«Ե. Բ.»-ին հեռագրում են Լոնդոնից,
թէ, Սօֆիայից ստացված տեղեկութիւնների
համաձայն, հարաւոր է, որ Բօլաքիան միա-
նայ դաշնակիցներին, որպէսզի այդպիսով
պատժվէ նրա մրցակից Յուսուստանը, որ
չարտնական է իր երեքուն քաղաքակա-
նութիւնը:

Ստոկհոլմից հեռագրում են «Ե. Բ.»-ին.
«Պարիզի տեղեկի շրջաններում կարծու-
մ են, որ Բօլաքիան Յուսուստանի փոխարէն
կը միանայ երբեք համաձայնութեան հետ,
որովհետեւ ներկայ րօպին անհամբաւատ յար-
մար է Թիւրքիան դրակու և կազմային ստա-
նալու Մանաւօր տեղեկութեան համաձայն,
Բօլաքիայում հասունանում է կարեւոր
ճգնաժամ: Բաղադրովը կողմակից է Ար-
քիանուպոլսը գրեւորել, իսկ Ֆերդինանդ

արքան Աւետարայի և Դերմանայի դէմ
հանդէս գալու հակառակում է:

Արդեւից հեռագրում են, որ նոր մի-
նիստը նախապէս յայտնել է, թէ նոր կա-
րեւելու մտադիր է վարել հրեշտ համա-
ձայնութեանը բարեհաջակում է զօրութիւն:
Սթէ օպորդիցիան հրաժարվել համերաշխ
աշխատանքից, պարտաւ կարճակի:

Յուզական ճգնաժամի առիթով Պատ-
րաւում կայացել է միջնորդներ խորհրդ-
ակցութիւն կայացրել նախապետութեամբ
Խորհրդակցութեան հետեւալը գաղտնի է
պահվում: Լուրերի համաձայն, խորհրդակ-
ցութիւնը քննել է Յուսուստանին կօմպէն-
սացիաներ տալու հարցը:

Զիւլեանայի ծծցում դաշնակիցների
նաւերն ամեն օր քրտում են մօտ 300 ականո
Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ ամերի-
կական դեսպանը պահանջել է միջոցներ
ձեռք առնել քրիստոնեաների պաշտպանու-
թեան համար: Բէլլուրում անկարգութիւն-
ներ են լինում: Թիւրք նահանգապետը փո-
խարկել է զերմանացիով: Եկել է ամե-
րիկական մի յանձնաւ:

Բուլովիայում վերակվել են բուսմի-
ները և բուսմիների ձեռքակալութիւնները,
որոնց կախածում են ուսուստիութեան մէջ:

Թիւրք ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՂԴԸ ԵՒ Կ. ՊՈԼՍԻ
ՀԱՐՑԸ

Լարված ջգաճութեամբ հետեւում է աշ-
խարհը անգլո-ֆրանսիական միացեալ նա-
ւատարմի ուղեւորութեան ընթացքին: Բա-
լբի հետաքրքրութեան կենտրոնաւորին
փոխադրվել է Կ. Պոլսի պատերազմի միւս
թատերաբեմերը:

Սակայն հետաքրքրական կատարվող խօ-
շօր փաստի միայն ստրատեգիական կողմը
չէ: Աւելի էական է նրա պատմական նշա-
նակութիւնը և քաղաքական ըզմակարգու-
թիւնը: Հինց այդ կողմի վրա էլ կը ծան-
րանանք մենք այստեղ:

Ոչ մի պետութեան համար մայրաքաղա-
քի հարցը չէ ունեցել և չունի այն ճակա-
տաբանական նշանակութիւնը, որքան Պոլսի
հարցը Թիւրք պետութեան համար: Կ. Պոլսի
մի վիճակի հարցը, եթէ ուղղում է, նշանա-
կում է օտմանան պետութեան գոյութիւնը:

ՎԵՐԱԲՈՒԹԱԿԱՆ ԵՒ ՎԵՐԱՌՈՒԹԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱԻՈՐ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Րոտշիվակայա 13, տէլեֆոն 4—21.

Փոքունիութիւն թէ կամացի և թէ օրհնել, նոյն-
պէս և վերաբուժարեան կարգի սենցոյ մնայուն
ճանաչարք: Գնանդներ (բաց փողովի և հողեման
համարները) վարձուք զբոլոր պայմանով:
Փոքունիութիւն կամացի հիւանդ. ամեն օր՝ 1.
11—12 առ.:

Հիւանդանոցի բժիկները

Ա. Ա. Յարութիւնեան
Ն. Ն. Վեյսովզօրով
Վ. Ա. Զակարովիկ
Ի. Գ. Կայանկարեան
Ա. Ա. Տովիցիկ
Գ. Ն. Տէր-Ներսիսեան
Ա. Բ. Փիլիք
Ս. Պ. Տարապրոնեան
առ. 970. 100—33

ԲԺՅԱԳԵՑ
Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Երեւանի օրհնատ. Սօսկիայի համալսարանի և ստոկ-
հոլմի Թիւրքի համալսարանի պրօֆ. Պոլսից:

Ընդունում է հիւանդներին միկատուական,
սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդութիւններով,
առ. ժ. 10—12, երեկ. ժ. 4—6: Սօսկի
Բարեկարգայա փող. սեփ. տուն, № 1,
հրեշտաշէնի բնակատեղիի դիմացը, տե-
լեֆոն 10—58.
(Տ. ա. կ.) առ. 875. 70—65

ԲԺՅԵՎ
Շուրանիկ Նարսիսեան

(Մանուկէտ կանանց հիւանդութիւնների և
Մանկաբարձութեան):
Ընդունում է հիւանդներին՝ (առ. ժ. 12 1/2—2.
Հասցեն՝ Սօսկիայի Բարեկարգայա փ. № 1.
Հիւանդատ 10—58.
(Ե. Ե. Կ.) առ. 784. 100—71

ՀԱՄԱԾԻԱՐԱՅՈՒՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՈՒՍ-ԳԵՐՍԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍ-ԱՌՍ-ԻՆԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հնո. Գործ.)
27 փետրվարի

ՊԵՏՐՈՎՐԱՒ.—Պատմական Գիւրգոյն
Ջօրաբանատարի շտաբի կողմից:

Սուվալի շրջանում թշնամին, շա-
րունակիցով պարտապանել Սիմեոն և Աւ-
գուստով, յարձակման դիմաց Սէյնի
քաղաքի վրա, որի շրջանում տեղի էր
ունենում կրիւ:

Նարբի աշ ախում ուժեղ թշնանո-
թեամբ թիւն է:

Օմուլեվի և Օրժեցի միջև գտնվող
գործակալատում և Պրանիշի ուղղու-
թեամբ թշնամու առաջադրուցումը դի-
մարում են մեր զօրքերը:

Վիտյի ձախ ապում անգլոփոխ է,

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ԲԱՍՏՐՈՒՆ ԳԻՏ.ՄՕՁԻՆ

Երեք օր անընդմեջ առաջ Միջազգային հոգեկան հիւանդների բաժնում կնքեց իր մահկանացուն հայ թատրոնի չարքառ բարեկամները մէկը...

Հայ դերասանական զերդասանը այսօր նրան յանձնում է հողին Տարբերակ մարդը տարբերակ է վերջապահ իր կենսաբան Մարտի հրապարակից տանող նոր փորձի երկարակամ անհատական մասով անցնող միջոց կը անհեղինակ նստած, սե, կրկար, մինչև օւսերը ընկած զերդի մահերով, երբեմն անմարտ, երբեմն մարտով կրտսարարէ...

Սա կամ ամբողջով անից դուրս չէր դալ, կամ յանկարծ կը նստէր ամբողջ...

Իսկ էր Գիտելի Պարոն-Սարգսիանը Ուսումնական թակահանները հայ թատրոնի Գիտ-Մօզին:

Հայ թատրոնի ֆանատիկոս բարեկամը, հայ թատրոնի ամենակական մասը, թատրոնական մեծ մեղքայի պատկի պատասխան, անտեսանելի անընթացաբարեկամը...

Պարոն-Սարգսիանը այսօր, Պարոն-Սարգսիանը այսօր...

Տեղն ընկաւ նա դերասան է, տեղն ընկաւ սցենարիստ է, տեղն ընկաւ յուրաքանչյուր է, տեղն ընկաւ ղեկավար է, տեղն ընկաւ ամեն ինչ է, տեղն ընկաւ նա ոչինչ է...

Ոչ նախանձ, ոչ չարակամութիւն Ամենքի համար նա անխորտակելի բարի Գիտելին էր:

Նոյն ինչ Պարոն Սարգսիանը անսովորան Գիտելին էր, որի համար կրճատելի զերեզմանանից գանգեր էր հանում... Սա լաւ յիշում եմ և խաղացել եմ նրա հետ դեր «Мужикальное Общество»-ում (այժմ այրված ներքինանք դարձրել շինութիւն) Տէր-Կառնիանի և Կարանի օրով, յետոյ Գիտելի Արժանիութեամբ թատրոնում Ձեռնարկի և Տէր-Գրիգորեանի օրով, յետոյ Արժանական թատրոնում կոմիտէի փամփայտ Արժանիութեան օրով, մինչև այն ևս ու յայտնի օրը, կար նա խնայարարից և ընդունող հետաքրքիր թատրոնի հորիզոնից...

Սա այս հինգ տարիների ընթացքում ընկերներից գոնէ մէկը յիշելի նրան, գոնէ մէկը քաջ տեսութեամբ, գոնէ մէկը մտածանք բարձրագույն նրա վիճակը...

Իսկ իր... Կենդանի մարդկանց մեք ուսում ենք, նոյնիսկ թաղում ենք, ուր մնաց հոգեւոր հիւանդների մասին, այն էլ հոգեկան հիւանդների... է՛ն, մայրաքա...

Իսկ դեռ, Գիտելի շան, որ դերասանները, քառասուն, հեղինակ չունենք, ուրեմն չես ներայայտու...

Սա դարձրեցինք էր թէ թատրոնում, թէ կենսական մէջ:

Ուրախ գնա, իմ «Գիտ-Մօզին», կրկար Իսկ զերդ շակելով քո սիրած Արժանիութեան մաս և քո տեսիլ արարած արարած պատմիչ նրան մեր հերոսութեան մասին, և ծիծաղեցէք...

Թէ և մեք ծիծաղում ենք ուրիշների ված է, որ էդպէս երգ է ասում մե՛կ զերդերին:

Առաջին մարդը դէտք է իրան մի քիչ պահէ, որ շատն թէ՛ էպպէս է, էպպէս Օրինակի համար, պ. Գարեգինը և օր. Անանիանը, որ իրար հետ անցնում են փողոցով, միշտ խոսում են օր. ծիծաղում...

Իսկ լաւ չէ, պ. Մամիկոն, ըստի լաւ չէ Տեսնողները կը կարծեն, թէ սքանչելի մի հինգ-ը բան կայ, որ էդպէս փախում են օր. ծիծաղում:

Գ. Գարեգինը, փառք Աստուծո, Աստուծո՛ւ կրտսարելի, իրա համար կնիկ ունի, նրա հետ ինչքան ուզում է ման գալ... Ոչ ով էլ բան չի ասի, բայց... օրինակի համար, կնիկը տեղ մարդ է, մե՛կ վեր կենալ օր. մի քանի կնիկայ հետ ման գալ, ինչ կասին... չէ՛ն ասի թէ՛ «Տեսնող, տեսնող անաթթիկ, ի՛նչ բան ու գործի է. իրա պատկով կնիկը թողած, արե՛րի հետ է ման գալ»:

Կասին ու հյո ղեռ հետն էլ կը թքեն չապա... Երգայն, պ. Գարեգինին մի քիչ զգուշացրէք, որ խալիք նրա մասին վատ բան չի խոսեն Մեր հարսը, այսինքն իմ նշանածը, էն օրը ինձ մի քանի բան պատմեց, համա հաւատարմ չէր դալ... Ինչ որ է, էլ անընտանեւ եմ ձեզ հիմի դուք գիտե՛ք:

Իսկ ոտնիկի մասին, օնց օր, անի, կըրեցի փոքր, եթէ Աստուծով մի բան չը պատահի, քաղաքից գալ, կը տեսնենք:

Նորա՛նու ծխական դպրոցի հոգաբարձու և ամուսնուհի օգնական Աթաբեկ Արարեկեան

Հն, պ. Մամիկոն, մտապայ ստի, որ բերնից շրթն օր խորովից սաւայի ստաղի ենք լաւ գէլթուն, Թաւրիկը քիչմիշ և թաղա լիմնու:

Իսկ լիմնու, կարծեմ, շատ էք սիրում... Սա. Չօրեան

Գիտելի ԱՇՄԱԻՐՆԵՐՈՒ ՇՈՒՐԱԸ VIII

Վանի եւ մասամբ ալ Էրզրումի վիայէթ

Այս երկու վիայէթներն իրարմէ բաժնող սահմանաճիւն ալ և ձախ կողմերը կը տարածուին հայրաքաղաք (առայր): Ժողո՛ւ

վրա, բայց մենք էլ ծիծաղի արժանի ենք: Ուրեմն քո գիտ զբերելով կուշտ ծիծաղել, Գիտ-Մօզին: Գիտելին Միջազգային

ԲԱՍ. ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎԻԴ. ՅՈՒՆԸ

Տխուր մտածումներն արե՛ք է տալիս քաղ. վարչութեան վերաբերմանը դէպի՛ Ժողովուրդ. Տանը վարձու սեկցիաները:

Չմիջային սեկցիան քաղաքային դատարի օրոշմամբ վրաց դերասանական ընկերակցութեան արվիցի օրն՝ Գործող սեկցիաների համաձայնութեամբ՝ սեկցիաներին արված օրերից:

Վերջացաւ ձմեռային սեզոնը և վրաց դերասանական ընկերակցութեանը ցանկացաւ օւսնիստ օրեր նաև դարնանային սեզոնին:

Մինչդեռ ձմեռային սեզոնի համար դուրս մայի օրոշումից յետոյ տեղի ունեցաւ քաղաքային վարչութեան մի անգամի նախագահութեամբ բոլոր սեկցիաների ներկայացուցիչների ժողով, ուր փոխադարձ համաձայնութեամբ զիջվեցին օրեր վրաց դերասանական խմբին, այժմ դարնանային սեզոնի համար քաղաքային վարչութիւնը վարվից բոլորովն այլ կերպ:

Գաղաքային վարչութեան մի անգամը իր իրաւունքն է համարում ինքնազուրկ կազմել սեկցիաներին արված օրերի տախտակ, նշանակում է, թէ՛ սր ամսին սր սեկցիաների օրեր անվիճելի և վարչաբանով իր ստորադրութեամբ ուղարկում է Ժողովուրդական Տան կառավարչին ի գործադրութեան Անցում և բաւական ժամանակ և քաղաքային դատարի նիստում քաղաքային վարչութիւնը զեկուցանում է, որ բոլոր սեկցիաների համաձայնութեամբ առաջարկվում է դուրսային օրոշել օրեր ամբողջ վրաց դերասանական խմբին:

Թող այժմ քաղաքային վարչութիւնը պատասխանէ այս հարցերին:

Ի՞նչ իրաւունքով զեկուցանում է դուրսային, թէ բոլոր սեկցիաների համաձայնութեամբ կայ, մինչդեռ օրինակ՝ հայկական սեկցիային ոչ բարեհաճ է ինչ դիմել, ոչ էլ համաձայնութեան ասել: Ի՞նչ իրաւունքով քաղաքային վարչութիւնը դուրսային չը զեկուցած և դուրս օրոշում չը կայացած՝ իր ստորադրութեամբ Ժողովուրդական Տան կառավարչին ուղարկում է իր կազմած տախտակ սեկցիաներից օրեր ստանալու համար:

Ի՞նչ իրաւունքով քաղաքային վարչութիւնը խաղէյնական վերաբերմանը ունի զէպի Ժողովուրդական Տանը, օրի տեղերն էլ քաղ. դուրս և սեկցիաները, այլ ոչ քաղաքային վարչութիւնը, որը պէտք է նույն քաղաքային դատարի օրոշումների և սեկցիաների գործառնութեան կանոնադրութեան վրա և ուրիշ օրինչ:

Թատերասէր ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ԾԵՏՈՒՅ *)

Մեր վերջին յօդուածում ասացինք, որ պատերազմի ցնցող հարուածներից արթնալով ճիւղ մտնելու թիւ 37.

Վերջը, մասնաւոր հայերը, ասոց մասին կըսեն, թէ հայէ քերթը դարձած են, օւստի է հայրաքաղաք անտեսել կը կրեն Գիտելին ասոց օրը անտեսածներն համար միայն կըսեն թէ հայէ դարձած են և այդ հաստատանքն այս կամ այն անհատին հետ վիճելի բնուած աստիճանի՝ ճորճի գիտելի կողմը ընտելցէ (ընդհանրապէս՝ նշանակութեամբ) դարձուածը կը գործածեն: Չեմ կրնար ասել, թէ որքան ճշդ է ասոց հայէ դարձած ըլլալը. դուք աս ալ աշխտեցիք մե՛կ եղած ներհակութեանց և կամ այլ կերպարներու արեւելք է, բայց զօրց է օւսի իր մէջ օրը ճշմարտութիւն մը. յամենայն դէպ այդ խնդիրը օւսումնասիրութեան կարօտ է, օւստի և կը թողնուք միջոցէ առաջ դիտում և այդ խնդրով ապագային հետազոտող ազգայնագէտներուն:

Հայրաքաղաքները վրայ կըլինէ երեք զըրկաւոր տուն:

Առաջինը Թէամիք աղայի օրի՛ք Գիտելին փառայի տունն (տունը) է, որուն մեծը ինքը Գիտելին փառան է, որ կը նստի Պարոնաց:

Պարոնաց միջոցութեան է և կը պատկանի Էրզրումի վիայէթին (Վանի սահմանագիծին մօտ):

Այս Գիտելին փառան Համիդի ըրած իր ծառայութեանն համար ստացած է «Միջոցով» տիրոջը, թէ կը ինքը տգէտ ու անբարձր միջին մէկն է, իր անունն անգամ ստորագրել էլ կրնար Ասիէ 31 տարի առաջ հայ վաճառականներուն հովիւն էր, կը ստանար ամսական 3 մէշ շիկ (3 ր 20 կ): Աստիկ և մինչև Հայկեցի օչխար կը տանէր Օգոստոսի թիւրք հասարակութեան դէպի հայերը ունեցած համալսարանի քաղաքականութեան, ան կըրցաւ իր ցեղին այս կամ այն անհատին հետ միասին գործադրել դատարայ այդ քաղաքականութեան, դրանի հայերու հողը, սեկցիաները թիւրք, ինչպէս, անհատի հարստութեան տէր դատար և ստեղծանքն այլ տեսած արքայ ամենամեծ, յարգի տիրոջին արքայանուհի Անուր տղան է Արօն, որ հորմէն ետ չի մնար գաղութութեան մէջ և կը նստի Չարսեբէզ գիւղը Միւս տղան է Սալիկ էֆենդին, որ

նացած մարդկային գիտակցութիւնը կենսափոխ Գիտելին կը մշակի, նոր օւղիներ կը հարթի, նոր հիւանդներով լաւագոյն ապաստանողներու համար:

Գուցէ չափազանց վաղ է մեղ այդ ապաստանի խոսիլը, զօրցէ դու երկար տատանումներ են մեղ սպասում, մինչև օր վերջնականապէս կը յաղթի թշնամին, մինչև օր վերջ կը դրվի աւերից պատերազմ մին, կը իրարակցի Գիտելինայի ստեղծած միջոցարկովը. զօրցէ, բայց ամենքի համար պարզ է արդէն և այն, որ պատերազմից յետոյ Ռուսաստանը կը մտնի մի նոր պատերազմային դարաշրջան, ուր տեղի կունենան արժէքների վերադաստիարակում, առաջ կը գնան և կը յաղթեն անտեսական, քաղաքական, սոցիալական և մտաւոր-քաղաքական պրոբլեմները:

Երբ խորտակված կը լինի միջոցարկովը, երբ վերջ կը դրվի գիտելութեան ծախքերի այն ստեղծի ամբողջ, որ ճնշում, խնայարարում էր բոլոր երկիրներին, նաև Ռուսաստանի անտեսական առաջադիմութեանը, որ դանդաղեցնում էր երկրի բնական էվոլյուցիան, Ռուսաստանը ազատված կը լինի երկաթե կապիտալից:

Դասակարգի սրի պէս կախված ճնշում էին Ռուսաստանի կուլտուրական առաջադիմութիւնը երկու խոշոր շրջաններ—միջոցարկովը և ալիօսովը:

Պատերազմը երևան հանց այդ երկու աւերիչ ոյժերի ստեղծի, բացասական նշանակութիւնը և առաջ բերեց երկու խոշոր արժանապատեան պահանջներ՝ դարձանել երկրի արդիւնաբերական ոյժերը, բարձրացնել ժողովրդի անտեսական դրութիւնը և վերանշնչել նրա մտաւոր-քաղաքական կարողութիւնը, և չը նայած այն բանին, որ մեր ամբողջ հոգեցողութիւնը ներկայումս կանտորացած է պատերազմի շուրջը, հասարակութեան արթնանքը գիտակցութիւնը քայլեր է առնում արդէն ներքին կենսի վերակազմութեան ուղղութեամբ:

Ներքին շինարարութեան առաջին քարը դրված է այն օրից, երբ զինակոչութեան հետ միջոցառումով փակվեցին բոլոր օտերկազմակազմները. հսկայական փորձը փայլուն կերպով ապացուցեց այդ միջոցը՝ զըրկական կողմերը, դաստացած ժողովուրդը պահանջում է ընդ միշտ փակել օտերկազմակազմները. իսկ Պետական Դուրսի Ժողովուրդական ներկայացուցիչը ընդհատային կօմիտային նախագահ Ալեքսեյեւի, կանգ առնելով այդ դաժակ նշանակութեան վրա, օր ունեցել է ալիօսովը վերացումը մեր երկրում, ասում է. «Մենք հաստատում ենք, որ շուտով կը ստեղծվեն նոր կենցաղավարական և անտեսական պայմաններ, որ այդ պայմաններում կը կազմակերպվի նոր մարտի ֆիլիթայում և հոգեպէս օւղի մարտը, որը կը ասին Ռուսաստանը նոր ճանապարհով...»:

Ողբից խմբիցը վաճառելու վերացման հետ վերացաւ մեր պետական կենսից ստեղծի հակասութիւնները մէկը. մինչև այդ մեր ընդհատային բարգաւաճումը հիմնական էր ոչ թէ Ժողովրդի բարձրութեան, այլ Ժողովրդական շարժելի՛ արեւոցութեան վրա:

Հօւրբօւթ կը նստի (Հօւրբօւթն այլ Չարսեբէզն ալ կը նային Արդէնին, որ Վանի վերջին կը պատկանի):

Գիտելին փառայի երջային Եր Արարութեան բէզ, օրուն օրդին՝ Արարութեան կապիլը Դազան գիւղը Սարըսու վայրին մէջ, օրուն կերպին է Ալաշկաղը (Վանի վիայէթին մէջ):

Հայրաքաղաքները երկրորդ տունն է Թեամիք աղայի (Հիւսէյնի փառայի հայրը) Հալի Հասան երրորդ տունը՝ Էմինի փառային տունը Ասիէի փառան կապիլը Դեպէտարը (Վանի վիայէթ), երջային Արուն կապիլը Մարալ գիւղը իսկ միւս երջայինը համիդի կայմակալ Արիբէյ, զոր «Թեամիք» կապիլը ալ կը կրեն, կապիլը Գործադրող գիւղերն մէջ Ասիէ-Էրզրը քերթները մէջ յեղափոխական անունը վատակած է և այս ասում մէջ միայն է, որ հայրանքի գոնէ վերջին ասանակակին մէջ՝ ոչ միայն վրաց չէ հասցուցած, այլ և օրնամ է հայ յեղափոխականներուն՝ ձեռքն կեպած միջոցներով: Մեր քաղաքի մարտիկի՝ Անդրանիկի ուրե՛ր այժմ իրեն նուէր յեղափոխականներու կողմէ արուած է անոնը, և ան ամենայն պըրբութեամբ կը պահէ օւրիս համար պարծանքը կը համարի այդ թանկագին նուէրը իր մօտ ունենալը: Ալիբէյը վաղուց է որ թիւրք կառավարութեան բարեկամ չէ. վերջերս՝ մինչև պատերազմի սկսելը՝ թիւրք կառավարութեան ձեռքն փոխտակական կապիլը Պարոնացիան՝ Սարսապեն 6 ժամ հեռու Ղայանի մէջ:

Հայրաքաղաքները երրորդ տունն է Հալի Թեամիքի փառայի տունը, որ կապիլը նորին Վանի վիայէթին մէջ Գոսան գիւղը (Արշակաղ): Թեամիքի փառայի երրորդ օրդին է հայրապատ Թոսուն էֆենդին, որ կը նստի Թեամիք գիւղը (Արդէնի կայմակալութեան մէջ):

Հայրաքաղաքները այս երեք տունը օւրի 5000-էն աւելի վրան. բոլորն ալ ասանց բացահայտան դարձան մինչև արշուն լեռները կապիլը (Արարեկի): Գիտելին և Թեամիքի փառաները մարմանցն է Սիփանայ սարը, իսկ կրնի փառայինը Թեամիք, որ Շեաքըր Բուլաղի թախտ

Օղու մենակաճառումի, պետական եկամտաւ այդ խոշոր աղբիւրի վերացումը ասում է բեռում մեր ֆինանսական սխտանի հիմնական վերակազմութեան պահանջը. մինչև այժմ օրոշութիւն ունեցող հարկային սխտանը ծանրանում էր բացառապէս երկրի արդարականութեան այն մասի վրա, որը ինկապէս անկարող էր իր օւսերի վըրջա կրելու այդ ամբողջ ծանրութիւնը. բնականաբար ասում է գալիս հարկային բեռը անելի արդարացի կերպով բաժանելու խնդիրը. ասում է դալիս կամայային հարկ մտցնելու պահանջը, որը հնարաւորութիւն կը այս ունեւր դասակարգը ևս մասնակից անելու այդ բեռը կրելուն:

Ինչպէս ասաց Պետ. Դուրսի անգամ պրօֆ. Պոստիլովը, կառավարչին հարկի ներմուծումը դարձել է ամբողջ երկրի միաճանառ պահանջը:

Մեր օրինադրական պայմանների կարճատև սեփական պարզ կերպով օրոշվեց այն պայմաններները և պահանջները շրջանը, երկրի քաղաքական, անտեսական, սոցիալական և մտաւոր-քաղաքական աշխարհում, որ հրապարակի վրա է դրել համալսարանային անցքերը ցնցող ապագութիւններից արթնացած հասարակական գիտակցութիւնը:

Սօֆիա Դանիէլ-Բէկ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բազուկի քաղաքագրութիւնը, որ այժմ գտնվում է Մոսկվայում, կովկասի քաղաքների միութեան հեռագրի է, որ համառոտակն քաղ. միութեան կովկասը հաստատել է Թիֆլիսում և Բազում կառուցելիք վարակիչ հիւանդութիւնների բարձրների նախագծերը:

Մի ուրիշ հեռագրով համառոտակն քաղ. միութեան լրագրի անձնագրային նորը հեռագրում է, որ արդէն թայտարված է վարակիչ հիւանդութիւնների հիւանդանոցներ կառուցել Բազում 638 մանճակով, որի համար միութիւնը առաւել է 266,000 ռ. նպաստ, և Թիֆլիսում 1060 մանճակով ու 372,000 ռ. նպաստով:

Կովկասի քաղաքների միութեան լրագրը հեռագրով առաջարկել է Կովկասի բոլոր քաղաքներում եղած լաւագրութիւնների և հիւանդանոցների, որտեղ պահվում են հիւանդանոցական քաղ. միութեան միջոցներով, փետրվ. 28-ին ցուցակագրել այդ հիւանդանոցներում եղած պատերազմական զերկերին և ուղարկել միութեան բերօն: Ցուցակները մէջ պէտք է մանն նաև գերի գնեցրածները, օֆիցերները, պաշտօնանները, բժիշկները, անխորտակները, կրօնաւորները և զինուորները, միջնով, ընդ ընդացի քանին են թիւրք, ֆրււր, վերմանացի, հայ, յոյս, արաբ, հրէայ, աջարացի և պարսիկ, յիշել նոյնպէս, թէ՛ որ քաղաքականացի են:

Գիտարեւոտել իւրախառը ընկ. վիտար Գորականներ օրտին կազմակերպած վիճակագրից գոյացել է 320 շէր, որը յանձնվել է քաղ. կենտրոնական կօմիտէին:

Բուսարանական այգում արդէն ծաղկալ կը կօշուր Այս մարտնչները կը տարածուին մէկ կողմը Բոյաղիքը, մէկ կողմը Արաշիկը, մէկ կողմը Պանոցը, մէկ կողմը Կոնստանդուպոլիսը:

Հայրաքաղաք համիդի են (քերթական հեծնաբաղր) և կառավարութեան կուսակա խոշոր թուով (Չիբրանցիներն են ինչ ոչ աւելի, բայց գոնէ և ոչ պակաս) հեծնաբաղր Բայց այդ հեծնաբաղրը, ինչպէս և ընդհանրապէս հայրաքաղաքի քալ և կարծէ է միայն անգէն, անպաշտպան հայրաքաղաք հանդէպ, և այդ մասնաւոր այն տանն, երբ ուղղակի ցրտան կայ անտեղիները շարքերու. իսկ կանոնաւոր զօրքի և այն ալ ուսու զօրքի հանդէպ անտեղ օչինչ բանը են Անկապաղիքը ըլլալը հայրաքաղաքում մեծագոյն մասի սեփականութեանը կը կազմէ (բացառութի

Կը արվի նոր օպերէն Վաստա Նիւթնա:
Վարդ Արարիկական Ընկ. Թատրոնում
Բարատօղի խումբը կը ներկայացնէ Արցե-

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

В. Ишханянъ. — Нѣмецкій профессоръ о германскомъ шовинизмѣ. (Фанты и разоблаченія). Петроградъ, 1915 г., ц. 15 к.

Իշխանյանի նոր լռյա ընծայած այս բրո-
շուրը (սուսերն լեզուով) խիստ ժա-
մանակակից ընդթ ունի նա շուրջիսում է
այն երկայթը, թէ ինչպէս պատերազմի
կողմնակիցները Գերմանիայում՝ կարծա-
կերպով մարդասպանութիւնը մի պաշ-
տածունք էին դարձրել: Պրոֆեսոր Նիւյ-
պոլը, նշանաւոր խաղաղութնեւորիչ մէկը,
հաւաքել է գերմանական շովինիստ մտաւո-
րում երկրամասն ամբողջ փաստերն ու դո-
կումենտները, որոնք պատերազմի անհրա-
ժեշտութիւնն են միայն շեղուկ և այդ ուղ-
ղութեամբ ամեն ջանք գործ դրել հասա-
րակական կարծիքը թունաւորելու: Շովին-
իստական այդ մտաւոր անշուշտ պիտի
գերմանական ինկերթակաւութեան միջա-
վայրի ծնունդը լինէր, սակ'և նրա ազդեա-
ւորի ջարդարկանութեան գաղափարով և
յարձակողական պատերազմ քարոզէր ընդ-
դէմ հարկան պետութիւններին: Շովինիզմը
ամեն տեղ է թաւաւորուել և վրասակար
է եղել, ամեն տեղ էլ նա հարեանները վրա
կապածով է նայել ու թշնամացրել է
նրանց: Այդպիսի երկայթի փայլուն օրե-
նակը մենք կարող ենք տեսնել հենց Գեր-
մանիայի իրականութեան մէջ:

Իշխանյանի նոր լռյա ընծայած այս բրո-
շուրը (սուսերն լեզուով) խիստ ժա-
մանակակից ընդթ ունի նա շուրջիսում է
այն երկայթը, թէ ինչպէս պատերազմի
կողմնակիցները Գերմանիայում՝ կարծա-
կերպով մարդասպանութիւնը մի պաշ-
տածունք էին դարձրել: Պրոֆեսոր Նիւյ-
պոլը, նշանաւոր խաղաղութնեւորիչ մէկը,
հաւաքել է գերմանական շովինիստ մտաւո-
րում երկրամասն ամբողջ փաստերն ու դո-
կումենտները, որոնք պատերազմի անհրա-
ժեշտութիւնն են միայն շեղուկ և այդ ուղ-
ղութեամբ ամեն ջանք գործ դրել հասա-
րակական կարծիքը թունաւորելու: Շովին-
իստական այդ մտաւոր անշուշտ պիտի
գերմանական ինկերթակաւութեան միջա-
վայրի ծնունդը լինէր, սակ'և նրա ազդեա-
ւորի ջարդարկանութեան գաղափարով և
յարձակողական պատերազմ քարոզէր ընդ-
դէմ հարկան պետութիւններին: Շովինիզմը
ամեն տեղ է թաւաւորուել և վրասակար
է եղել, ամեն տեղ էլ նա հարեանները վրա
կապածով է նայել ու թշնամացրել է
նրանց: Այդպիսի երկայթի փայլուն օրե-
նակը մենք կարող ենք տեսնել հենց Գեր-
մանիայի իրականութեան մէջ:

44-րդ Սաղօսովի հետազոտիչն է Ֆրանս-
սիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրո-
սերիայի, Իտալիայի և Թուրքիայի
գերմանական, մայիսի 30-ին, որով մի-
նիստը յայտնում է, թէ ինքը
գերմանական դիպլոմատի ուղարկութիւնն է
հրաւիրել, որ խիստ անցանկալի է թիւրքա-
կան ներկայացուցչի մասնակցութիւնը դի-
պլոմատները կը ձգձգէ գործը, և թէ հայ
վիճակները դրսեւորում են այնպէս, որ
ժամանակ չը կայ. բայց այդ՝ Թիւրքիայի
ներկայացուցչի մասնակցութեան լուրը մի-
այն խոր հրատեղութիւն կարող է առա-
ջանել հայերի մէջ:

45-րդ Իտալիայի դեսպան Կրուսիակի
հետազոտիչն է Սաղօսովին, մայիսի 30-ին,
թէ Իտալիան մասնակցելու է թիւրքիայի
խորհրդակցութեանը այն պայմանով, որ
խորհրդակցութեանը մասնակցին նաև թիւրք
ներկայացուցիչները և որ այդ թիւրքիայի
ընդ պայմանն Ասիական Թիւրքիայի տերի-
տորիալ անձնակազմութեան, որի պաշ-
տանութեանը շահագրգռում է Իտալիան:

46-րդ Գերմանիայի հետազոտիչն է Սաղօսովին,
յունիսի 1-ին, թէ մեծ վեղիքը իմացել է
հայոց հարցը բարձրացնելու մտադրութիւ-
նը և միջազգային յանձնաժողովը քննու-
թեան յանձնելու: Մեծ վեղիքը երկրորդ է
կրում, որ ուղարկ նախաձեռնութիւնը կա-
րող է միայն ուժեղացնել հասարակակա-
ն կարծիքը անկասկածութիւն, և այդ պատ-
ճառով դեսպանը զգուշութեան համար յար-
մար է գտնում չը յարուցել այդ հարցը
թիւրքիայի օր Բ. Դուրը ինքը անց կացնի
իր արդէն մշակած թիւրքիայի ծրագրերը:
(Չը շարունակվի)

ԳՐԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ՍԱՂՈՒՈՒՄ

Ուրբաթ, փետր. 27-ին, ըջ. Բ. Նաւա-
սարդեանի նախագահութեամբ տեղի ունե-
ցաւ Սաղօսի հերթական jour fixe-ը, որ
նուրբում էր պ. պ. Արարիկան, Մաղանեա-
նի և Հ. Համբարձումեանի բանաստեղ-
ծութիւններին:

Պատերազմի բռնից նոր վերադարձած լի-
նիւղ պ. Արարիկանը մի քանի խոսքով յայտ-
նեց իր ապաւորութիւնները. «որքէ յետոյ
խոսեց Տանձնա գիրքը սուսերից Մաղա-
նեանը, խիստ յաղթիչ գոյնեքով նկարարե-
րով այդ գիրքում թիւրքերի ձեռքով կատար-
ված սարսափելի սրբաբռնիք և այն ախար-
դէպերը, որոնք անցել են իրանց ամենաու-
նկեանի գլխով, թիւրքերի արեւելի եղած մի-
ջոցին: Թիւրքերը կայով Տանձնա ամենեց
սաւը կողոպտում են տղական հայե-
րին, յետոյ սկսում են այնպիսի սարսափելի
ամաչանքները ենթարկել նրանց, որ ինչ-
վիցիլիայի դարերը նսեմանում են դաւա-
ցաւը»:

Մաղանեանի զիկուցումը խոր ապաւո-
րութիւն թողեց անկողնիները վրա:
Այնուհետև խոսեց Երզն. հասար. Հ. Համ-
բարձումեանը Հասարակական երեթիւնի օւ-
կարգիչի, մասնաւորապէս իրականացնող
բանական հիւրերը՝ Նուրի մասին:

Ընդհանուր խոսքերով ընդգծելով հոգե-
բանական գիտութեան արժեքը, բանաստեղ-
ծական առաւ արդի արեւելի հոգեբա-
նական տեսութիւնները վրա, և այն կար-
ծիքը յայտնեց, որ հոգեբանութիւնը, որ-
պէս գիտութիւն, դեռ թիւրք է, որ նրան գե-
րայանի չեն հոգեկան մի շարք երեթիւնի
մարդկային կենսութիւնը: Վերջը խոսեցով պա-
տերազմի մասին, պ. Համբարձումեանը բա-
ցարեց, որ պատերազմը գոյութիւն ունի
և քաղաքացիական կենսութեան, անասնե-
րի մէջ, միայն այն տարբերութեամբ, որ սրանց
ընդհանուր, պայքարը քննութեան է առ-
նում դատարանը: Պատերազմի մէջ էլ
իրականացնող վրա առաջ են գալիս ընդ-
հանուրները, բայց որովհետեւ սրանց ընդհա-
րուումները և վեճերը վճար դատարանը չը
կայ, այդ պատճառով նրանց դիմում են
զենքը:

Իրասխուսութիւնից յետոյ եղաւ զրոյց:
որին մասնակցեցին Ս. Թաւադեան, Արե-
ւեան, Ս. Կանայան, Շերէնց, Արարիկան և
օւրիւններ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՎԵՐԱՄՈՒՄԻՒԹԱՆ ՄԵՆ ԵՐ-

ԳԻՏԸ
(Սա. Վնդեանակի)

Գնդեցիկ դասախօսութիւն էր պ. Ն. Ա.
Դուրբովիկի դասախօսութիւնը լին ընդհա-
ստեղծ Սա. Վնդեանակիի մասին, որ կար-
գաց փետր. 27-ի երեկոյան Արարիկա-
նական Ընկ. դահլիճում:

Դուրբովիկի դասախօսութիւնը զիկուցիկ
էր այն պատճառով, որովհետեւ խոսեցով
բանաստեղծի մասին, նա ինչն էլ բանաս-
տեղծում էր, ապրում էր բնաստեղծի հո-
գով, որով և անկողնիներին դասախօսու-
թեան ամբողջ ընթացքում, որ անց 2-3
ժամ, պահեց բանաստեղծական արժանա-
թեան մէջ և բանաստեղծական պատկերնե-

րի ու զգացումները աշխարհում:
Պ. Դուրբովիկի իր դասախօսութիւնը
սկսեց Սա. Վնդեանակիի մանկութիւնը:
Հետաքրքրական էր այդ մանկութիւնը:
Պատանի Վնդեանակին գիշերները ան-
կողնում պահած ժամանակ լուսում է, թէ
լինական մեծ արքաները, յայտնի հերոսները
և օւրիշ սուրբականները ու սուսերն սրբա-
կանում են լուսամուտի մօտ, խաւարի
մէջ, ու կանչում իրան Եւ աստուածային
կրակով վառված պատանին վեր է թռչում
իր տեղից, վազում դէպի լուսամուտ, ու
նայում է հին Կրակովի մութ փողոցին:
Նայում է երկար և նրան լուսում է թէ մեծ
արքաների ու հերոսների սուրբականները
խաւսափում են իրանից, կամ ինքը չի կար-
ողանում տեսնել նրանց, այդ պատճառով
լուսի է ինքն իրան Եւա ժամանակ նրան
լուսում է թէ՛ գիշերները Կրակովի փողոց
ներում շրջում են Արիւլէսը, Հեկատորը, Ողի-
սեսը և Համէլտը. դրանք նրան պատկերա-
նում են լինական հին հերոսներ, որ յարու-
թիւն են առել նրանց կերպարանքով: Նրան
շարունակ լուսում է նաև, թէ Սիւրբաւոնը
թաւաւորը բարձրացել է իր գերեզմանից
և գիշերով եկել կանչում է Կրակովում,
Վնդեանակին լուսամուտի առաջ, ու
թիւրքի կռիւնով կանչում է իրան՝ Վնդեան-
ակին, կանչում շարունակ Երբ դոյնանում
են Կրակովի եկեղեցիների գոյնը, պա-
տանում լուսում է թէ՛ զանգերի լիզումով
Լեհաստան կանչում է իր նախկին փառ-
քին՝ Վիլիզիւսը, Սիւրբաւոնը:

Հայրենասէր և հայրենիքի կարօտով տար-
ված պատանուն ամեն ինչ իշխեցում է իր
հայրենիքի փառաւոր անցեալը և տխուր
ներկայի:

Եւ այդ մեծ կարօտով տարօրով պատա-
նին, հասուն տարիքում գրում է իր գեղե-
ցիկ երկերը՝ «Ակիւրովա», «Արիւլէս» և
օւրիւնները:

Եւ որովհետև Վնդեանակին խորապէս
զգում է իր հայրենիքի ցաւը, նրա զաւակ-
ներին հարազատ ըզնիքը, այդ պատճառով
էլ նրա գրուածքները օգին խորապէս լինա-
կան է Այդ կարծիք նա գերազանցում է
Միցիլիկին և Սիւրբաւոնին:

Տարբեր թափով Վնդեանակին Մից-
իլիկին և Սիւրբաւոնից յետոյ լինական
ամենանշանաւոր բանաստեղծն է:

Վնդեանակին իր աշխարհայեցողքով
առաջիններից տարբերում է նրանով, որ
նրանց նման չի տղաւու հայրենիքը, այլ
իրականութիւնը հեջիաթի ձեով առով եր-
բեմէ կարգաւորում է, երբեմն դաւա-
նորէն ծիծաղում իր հայրենակիցներին ու-
մանակի, երազայայտ բնաւորութեան վրա
և լինելով ինքը արեւմտարեւելի, գտնում է
այդ հայրենիքի վերածնութեան համար հար-
կար չեն հեջիաթային յայտը, այլ գործ:

Սքանչելի են Վնդեանակիի բանաստեղ-
ծութիւնները Երբ նա նկարագրում է Չու-
թակի տխուր ուղարկ, նրա տղաւու հո-
մալիքում են այդ տխուր արեւմտարեւելի
նրա օտանաւոր դաւանում է լուրկան և ըն-
դեցողի մէջ առաջացնում է լացի զգա-
մունք, իսկ երբ նա նկարագրում է մարտի
զնացող ձիւտներին, նրա ասողը ընդու-
նում են խրոխտ, հոգը և ուղարկան ընդթ,
որ ընթացողին լուսում է թէ՛ անս փողոց-
ցով անցնում են ձիւտը մարտիկները:

Վնդեանակին որչափով որ ազգային
բանաստեղծ է, նայն չափով և համաշխար-
հայն է, որովհետև նրա գրուածքներում
շարժված հարցերից շատերը համաշխարհա-
յին ընթաց են:

Նրա բանաստեղծութիւնները, պեմանե-
րը միմեծ սիմֆոնիաներ՝ են՝ ներդաշնակ
և կատարեալ:

Վնդեանակին ծնվել է 1867 թ., իսկ
մեռել է 1927-ին, 30 տարեկան հասակում:
Ս. Բ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 26 փետր.
Հանգուցեալ երաժիշտ Մաղար Եկմարեանի
մանկան 10-ամեակի (1915 թ. մարտի 5-ին)
առիթով Թիֆլիսի Հայ Երաժիշտ. Ընկեր.
վարչութիւնը նախաձեռն էր տեղաւում և
դաւառում կազմակերպել համազգային ընդթ
կրող մի օտանական հանդէս, ուր պիտի առ-
պարզ հանվին հանգուցեալի նաև
անտիլ աշխատութիւնները, որից գոյացած
արդիւնքով պիտի հիմնվէր «ԵՎԿԱՅԱՆ
ՓՈՆՈՂ» գործածելու համար հանգուցեալի
մասնաբանի կատարման և անտիլ աշխա-
տութիւնների տպագրութեան վրա:

Սակայն քաղաքական ներկայ պայման-
ները անհնարին դարձրին այդ նպատակա-
լից հանդիս կատարումը, որը և յետագոյն
վից բարեպատեհ առիթի:

Բայց և այնպէս վարչութիւնն, անկարող
լինելով մտադրութեան մասին այդ նշանա-
կալից տարեբարձը, որոշեց.

1) Կերակել, մարտի 8-ին, Սիւրբաւոնի ե-
կեղեցում կատարել հանդիսաւոր պատարագ:
2) Ապա հոգեհանգուցեալի կարգի հանգու-
ցեալի զերեզմանի վրա:
3) Տպագրված հրաւերները ուղարկել տե-
ղին բոլոր հայ կաթողիկոսական հաստատու-
թիւններին և հոգեւորականութեան:

Վարչութիւն
Սմաղար-հրատարակիչ
Հ. ԱՆՎԻԿԵԱՆԸ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԱՆԳՐՈՎԱԿԱՆ ԵՎԱՍՏՈՒԹ

(Թիֆլիսի ժամերով)
Թիֆլիսի Մեծ Կոթի Է՝
№ 3 զեպի Բաթում 1 ժ. 45 ր. ցերեկ.
№ 4 > Բաթում 7 ժ. 3 ր. կրկ.
№ 6 (արագ) > 12 ժ. 8 ր. ցերեկ.
№ 9 > Բաթում 8 ժ. 53 ր. կրկ.
> Չուլի 10 ժ. 23 ր. կրկ.
> Բորձոմ 3 ժ. 20 ր. ցերեկ.

ՃԱՄԱՆՈՒՄ Ե ԹԻՖԼԻՍ՝

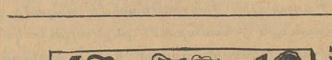
№ 3 Բաթում — 12 ժ. 54 ր. ցերեկ.
№ 4 Բաթում — 5 ժ. 55 ր. կրկ.
№ 5 Բաթում (արագ) — 7 ժ. 41 ր. կրկ.
№ 10 Բաթում — 9 ժ. 51 ր. առաւ.
Չուլի — 6 ժ. 53 ր. առաւ.
Բորձոմ — 7 ժ. 25 ր. առաւ.

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՉԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Երկրի օրէկոստը Գեորգի Գեորգի-Վիկի. կի-
նիստի Երաժիշտ և հրատարակչի խաղաղ
ստեղծի, վերջ, սիմֆոնիան հրատարակեալ, առաւ.
ժամը 10—11 և կրկ. ժ. 6—8, Սիմֆոնիայի փող,
№ 18 (Պրոֆեսորի արձակի ժամ): Թիֆլիսի քաղաքի
Սիմֆոնիկայի, № 16.
1018. 100—38
(չ. ու. կ.)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1011.
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՆՆՈՒՄՈՒՄ
(չ. ու. կ.)

Թիֆլիսի Կենտրոնական

Գրախմուտներ

Կարելի է ձեռք բերել հետեւի գրքերը.
Բարդուղիմէոս եպ. Գեորգիան.
«Մարտիրոսի Երանցումը»
պէտք է հակապատ. գ. 1 ր.
Գարշնի. «Տանկատանի շար-
ժումը» գ. 10 կ.
Սասնի. «Փորձանքները առ-
ձեան բժշկութեան» գ. 30 կ.
Ա. Նորիցան. «Ամենայն հայոց
կաթողիկոսութիւնը և Կով-
կասի հայք XIX դարում»,
Մասն Ա. գ. 5 ր.
Մասն Բ. գ. 3 ր.
Խոջոյան. «Չարագործները և
գեղերը» գ. 40 կ.
Գորտոյ Վ. Ա. «Սաղարայն»
«Բազմաձայնութիւն» արեւու-
տական ամսագրի և հա-
կարգումներով թիւրք-
ները» գ. 25 կ.
Կոնստ. Մոյս. «Բանակի ինչպէս
պատեցին» գ. 15 կ.
Մար-Կոն. «Ամենա Սարգիսան»,
«Պատարագ», գ. 75 կ.

Կոնստ. Մոյս. «Սարգիսան»
Յ. Յովհաննիսյան. «Շա-
րձումներ» գ. 1 ր. 50 կ.
Ն. Կ. «Նոր-Ստորապա-
հիկ Չախուր», «Շախուրի
շուտաբայթի բժշկական օգ-
նութեան և հրատարակութեան»,
գ. 30 կ.

Գիմլի. В. Тифлиси, Центральная книжная
торговля. 116. 1—1

Սրանով յայտարարում ենք ի գիտութեան թաւաղի զնացող ճանապարհորդներին, որ արդէն
ՍԿՍՎԵԼ Է ԿՍՆՕՆԱՒՈՐ ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԶՈՒԼՅԱՅԻՑ—ԹԱԻՐԻԶ
մեր կառերի և դիւրեմաների ճանապարհորդներին տրվում է ամենայն յարմարութիւն
Կարծող հասնում են Չուլիայի Թաւաղի 16 ժամային ընթացքում
(Կ.) 107. 2—2
Անտարկան Տոնս Ողջաբո Քոլարիանց

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԳՐԱՆՆԵԱԿ

Տ. Ա. ԲՈՒԴԱԳՆԱՆԻ

Բագու, Կրասնովոդսկայա փ. տ. Ասան-Ուղաշանցի Հնոպիսու № № 23-49, 23-50

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար խիստ պէտք է ԳԻՏՄԸ շար-
ժիչներ (մտորներ) յայտնի ԿՈՒՄԵՆՍԻԿ ԸՆԿ. մտեցնապարտարանից:
Հորիզոնական անգլիական շարժիչներ (մտորներ) «ԿՐՈՍՍՍԵԿ» ընկերութեան
մեքենայագործարանից «Կրասնովոդսկայա» փողոցում, որ գործ է սովորում նախ-
թոր տեսակներով. նախքան ծախան է մի ժամում ամեն մի ուղիքին 1/2 ֆունտ կամ
200 գրամ:
Գաղախի շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ վերականգնողային
գաղաղ:
Ջերման և ջրմուղ մեքենաներ (նասուներ):
Ջերմ շարժիչներ (տուրբիններ):
Սրտայ պարուստով մեքենաներ «Ճէնիկա» ընկ. գործարանից:
Ամեն տեսակ էլեկտրական մեքենաներ և պիտոյններ յայտնի «Կրասնովոդսկայա»
գործարանից:
Երկրագործական մեքենաներ՝ լոկոմոտիւրներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, արա-
թորներ և այլն՝ յայտնի ամենայն անկողնական «ԿԻՅՍԱ» (Case) ընկեր. գործարանից:
Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՆՏՕՐԻԿՆԵՐ Նոյն ամերիկա-